

Objedinjeni izvještaj o radu Mješovite komisije za sprovođenje Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori, Mješovite komisije za sprovođenje Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori i Mješovite komisije za sprovođenje Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve

Saradnja Vlade Crne Gore i vjerskih zajednica u brojnim oblastima odvija se kroz direktan pristup i dijalog. Država Crna Gora sa vjerskim zajednicama u Crnoj Gori ima intenzivnu institucionalnu saradnju, prije svega, kroz djelovanje Mješovitih komisija uspostavljenih u cilju sprovođenja zaključenih ugovora sa vjerskim zajednicama, koje čine predstavnici Vlade i vjerskih zajednica. Vlada Crne Gore potpisala je četiri Ugovora sa vjerskim zajednicama, i to:

- Temeljni ugovor između Crne Gore i Svete Stolice;
- Ugovor o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori;
- Ugovor o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori;
- Temeljni Ugovor između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve.

Za sprovođenje navedenih Ugovora obrazovane su vladine Mješovite komisije. Administrativno-tehničke poslove za potrebe Komisiju za sprovođenje Temelnog ugovora između Crne Gore i Svete Stolice obavlja Ministarstvo vanjskih poslova, dok administrativno-tehničke poslove za preostale Komisije obavlja Ministarstvo pravde. U 2023. godini Direktorat je nastavio aktivnosti na sprovođenju potpisanih Ugovora te formirao novi saziv Mješovitih komisija. Po prvi put formirana je Komisija za sprovođenje Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve i ista se sastala dva puta u izvještajnoj godini.

Uzimajući u obzir činjenicu da Ministarstvo pravde izvještava Vladu Crne Gore o aktivnostima Mješovitih komisija, u nastavku dostavljamo objedinjeni Izvještaj o radu Mješovitih komisija.

Islamska zajednica u Crnoj Gori

Vlada Crne Gore je 2012. godine potpisala Ugovor o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori. Ovim Ugovorom garantuje se puni pravni identitet Islamske zajednice u Crnoj Gori, na cijeloj teritoriji Crne Gore. Na osnovu gore navedenog Ugovora, Vlada Crne Gore, na sjednici od 3. aprila 2014. godine, donijela je Odluku o obrazovanju dijela Mješovite komisije za sprovođenje ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori.

U skladu sa Zaključkom Vlade Crne Gore, br. 08-2912/3 od 19. decembra 2013. godine, tadašnje Ministarstvo za ljudska i manjinska prava formiralo je Mješovite komisije za sprovođenje Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori i Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori.

Kopredsjednik/ca i članovi/ice dijela Mješovite komisije učestvuju u radu Mješovite Komisije radi vršenja poslova, u skladu sa članom 23 Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori broj 01-427 od 30. januara 2012. godine.

Imajući u vidu da je došlo do personalne promjene članova Komisije, stekli su se uslovi za izmjenu člana 1 Odluke o obrazovanju dijela Mješovite Komisije za sprovođenje Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori.

Tokom juna mjeseca 2023. godine završen je proces formiranja komisije u novom sazivu, a ista je sastavljena na paritetnoj osnovi.

U skladu sa Ugovorom Mješovita komisija ustanovljena je s ciljem da raspravlja o pitanjima od zajedničkog interesa koja proističu iz Ugovora, a koja zahtijevaju nova ili dodatna rješenja.

Rad Komisije

Prva sjednica Mješovite komisije u novom sazivu održana je u Podgorici 26. septembra 2023. godine.

Obostrano je ocijenjeno da je zasijedanje Mješovite komisije u novom sazivu od velikog značaja za dalje unaprijeđenje međusobnih odnosa, da će rad Mješovite komisije i implementacija Ugovora doprinijeti afirmaciji dobrih odnosa Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori, te stvoriti bazu za dalje jačanje međuvjerskog dijaloga u našoj zemlji. Tokom razgovora, razmotrene su brojne teme u domenu implementacije Ugovora.

Predstavnici Islamske zajednice istakli su da i dalje postoje pitanja koja nijesu riješena u prethodnom sazivu Mješovite komisije, kao i pitanja koja otežavaju rad i funkcionisanje Islamske zajednice u CG.

Jedno od tih pitanja je način evidentiranja vjerskih zajednica, koji ne prepoznaje prirodu vjerskih zajednica te zbog toga zajednica nailazi na probleme u komunikaciji sa državom. Konkretno, ono što se trenutno dešava je prepoznavanje samo Pib-a Islamske zajednice a ne prepoznavanje pravne sposobnosti svih organa islamske zajednice. Na taj način Islamska zajednica u CG dolazi u situaciju da unutar zajednice u nekim kritičnim situacijama kada dođe do postupka prinudnog izvršenja, teret je na glavni račun Islamske zajednice u CG, a ne na njen organizacioni dio koji bi ustvari trebao biti opterećen, što otežava rad i funkcionisanje Islamske zajednice u CG.

Nadalje, ozbiljniji izazov sa kojim se srijeće ova vjerska zajednica jeste plaćanje doprinosa vjerskim službenicima – vjerski službenici se razvrstavaju pod različitom šifrom, ne kao zaposlenici, a institucija se tretira kao privredno društvo. Navedeno je da je vjerska zajednica u informatičkom sistemu u načinu poslovanja prepoznata kao privredno društvo, a u načinu djelovanja kao NVO sektor, što predstavlja veliki problem kada je u pitanju plaćanje doprinosa vjerskim službenicima. Kao moguće rješenje za ovu situaciju članovi Mješovite komisije ispred Islamske zajednice u CG dali su predlog da Ministarstvo finansija omogući Islamskoj zajednici u CG pod Pib u okviru glavnog Pib-a, koji bi se vezali za svaki medžlis, odnosno dali neku vrstu ograničene pravne sposobnosti njihovim organizacionim djelova – medžlisi.

Kao sljedeći izazov istaknut je problem sa licenciranjem Medrese te profesora koji rade u navedenoj ustanovi.

Dalje, po pitanju halal ishrane, naveli su da zaključak sa posljednje sjednice komisije a koji se tiče principa HACCP/HALAL sistem–standarda od strane naših nacionalnih avio kompanija nije realizovan te da je ovo pitanje ostalo neriješeno. Predstavnici Ministarstva zdravlja obavjestili su Ministarstvo pravde o postupku HACCP/HALAL sistem–standarda.

Članovi komisije ispred Islamske zajednice su u više navrata dali predloge kako oni smatraju da se navedeni problemi mogu riješiti.

Ocjena Mješovite komisije za implementaciju Ugovora između Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori predstavlja najbolju potvrdu dobrih odnosa, koji pored saradnje u oblasti vjerskih zajednica, sadržajni i u drugim oblastima, uz potencijal za njihovo dalje snaženje i unaprijeđenje u oblastima od obostranog interesa. Istaknuta je spremnost dviju strane na punu implementaciju Ugovora, koji bi na taj način dali dodatni doprinos aktivnostima koji se sprovode u daljem unaprjeđenju standarda u zaštiti prava na slobodu vjeroispovijesti u Crnoj Gori. Pozitivno je ocijenjena opredijeljenost Vlade Crne Gore da, u otvorenom dijalogu i u saradnji sa svim vjerskim zajednicama unaprijedi stanje vjerskih sloboda.

Jevrejska zajednica u Crnoj Gori

U Crnoj Gori Jevrejska zajednica osnovana je 2012. kada je sa Vladom Crne Gore potpisala ugovor o međusobnim odnosima, čime je jevrejska vjera priznata kao jedna od zvaničnih religija u državi sa svim pravima i obavezama koje iz toga proističu. Jevrejska zajednica Crne Gore daje veliki doprinos ukupnoj međuvjerskoj sinergiji u Crnoj Gori i njen je značaj u društvu primjetan i visoko cijenjen. Država Crna Gora sa Jevrejskom zajednicom Crne Gore ima intenzivnu institucionalnu saradnju, prije svega, kroz djelovanje Mješovite komisije, koju čine predstavnici Vlade i Jevrejske zajednice.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 03. aprila 2014. godine donijela Odluku o imenovanju dijela Mješovite komisije za sprovođenje Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori, koju čine predstavnici Vlade Crne Gore i predstavnici Jevrejske zajednice u Crnoj Gori.

Kopredsjednik/ca i članovi/ice dijela Mješovite komisije učestvuju u radu Mješovite Komisije radi vršenja poslova, u skladu sa članom 21 Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori broj 01-432 od 31. januara 2012. godine.

Imajući u vidu da je došlo do personalne promjene članova Komisije, stekli su se uslovi za izmjenu člana 1 Odluke o obrazovanju dijela Mješovite Komisije za sprovođenje Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori.

Tokom juna mjeseca 2023. godine završen je proces formiranja komisije u novom sazivu, a ista je sastavljena na paritetnoj osnovi.

U skladu sa Ugovorom Mješovita komisija ustanovljena je s ciljem da raspravlja o pitanjima od zajedničkog interesa koja proističu iz Ugovora, a koja zahtijevaju nova ili dodatna rješenja.

Rad Komisije

Prva sjednica Mješovite komisije u novom sazivu održana je u Podgorici 21. septembra 2023. godine.

Obostrano je ocijenjeno da je zasijedanje Mješovite komisije u novom sazivu od velikog značaja za dalje unaprijeđenje međusobnih odnosa, da će rad Mješovite komisije i implementacija Ugovora doprinijeti afirmaciji dobrih odnosa Crne Gore i Jevrejske zajednice u Crnoj Gori, te stvoriti bazu za dalje jačanje međuvjerskog dijaloga u našoj zemlji. Tokom razgovora, razmotrene su brojne teme u domenu implementacije Ugovora.

U okviru uvodnog predstavljanja članovi Komisije ispred Jevrejske zajednice CG iznijeli su i probleme sa kojima se zajednica suočava. Članovi su kao krucijalne probleme Jevrejske zajednice CG naveli potencijalno kršenje člana 14 Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u CG, koji je potpisan 2012. godine, pojašnjavajući isto konstatacijom da je Ministarstvo upisalo u Jedinstvenu evidenciju vjerskih zajednica vjersku zajednicu, be koja koristi gotovo isti naziv kao naziv njihove vjerske zajednice u saradnji sa trećim licima, kao i predstavljanje rabina te vjerske zajednice kao Vrhovnog rabina CG.

Predmet razmatranja na sjednici Mješovite komisije, između ostalog, bilo je i pružanje materijalne pomoći njihovoj vjerskoj zajednici u periodu mandata 43 Vlade Crne Gore, odnosno činjenica da se Jevrejska zajednica CG u tom periodu suočavala sa finansijskim poteškoćama koje su ometale njeno funkcionisanje i rad koje tadašnja vlast nije prepoznala. Diskutovano je i o izazovima i problemima koje Jevrejska zajednica CG kao vjerska zajednica ima zbog habad zajednice koja je upisana u Jedinstvenu evidenciju vjerskih zajednica kao vjerska zajednica.

Na konstatacije članova Komisije ispred Jevrejske zajednice CG, kopredsjednik Komisije, gospodin Radović, ukazao je da Mješovita komisija nema mandat i nadležnost da rješava pitanja koja su de facto i de iure okončana, već da za to postoje nadležne institucije kojima se Jevrejska zajednica CG može obratiti u cilju rješavanja spornih pitanja.

Za Jevrejsku zajednicu CG kao pitanje od najveće važnosti navedeno je pružanje materijalne pomoći za njeno osnovno funkcionisanje, kao i obezbjeđivanje sredstava za izgradnju Sinagoge.

Članovi Mješovite komisije su upoznati sa Izvještajem o reviziji godišnjeg finansijskog Izvještaja Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava za 2021. godinu od 30. juna 2022. godine. Državna Revizorska Institucija (u daljem tekstu: DRI) je dala nalaz da su se dodjeljena sredstva u ranijem periodu nenamjenski dodjeljivala vjerskim zajednicama, odnosno da nisu dodjeljena vjerskim zajednicama shodno članu 35 stav 2 Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica. S tim u vezi, preporuka DRI je da Ministarstvo pravde treba da plaćanja po osnovu finansijske podrške vjerskim zajednicama vrši

za aktivnosti definisane članom 35 stav 2 Zakona o slobodi vjeroispovijesti ili uvjerenja i pravnom položaju vjerskih zajednica.

Sagovornici su razmijenili mišljenja o brojnim pitanjima od zajedničkog interesa zajednički konstatujući da će unaprijeđena saradnja kroz odredbe Ugovora o uređenju odnosa od zajedničkog interesa između Vlade Crne Gore i Jevrejske zajednice u CG doprinijeti iznalaženju rješenja za izazove sa kojima se Jevrejska zajednica CG suočava.

Srpska Pravoslavna Crkva

Vlada Crne Gore je 3. avgusta 2022. potpisala Temeljni ugovor sa Srpskom Pravoslavnom Crkvom, broj 01-3965 od 3. avgusta 2022. godine (“Službeni list CG”, broj 96/22). Na osnovu gore navedenog Ugovora, Vlada Crne Gore, na sjednici od 26. maja 2023. godine, donijela je Odluku o obrazovanju dijela Mješovite komisije za sprovođenje Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve („Službeni list CG“, broj 58 od 9. juna 2023. godine).

Kopredsjednik/ca i članovi/ice dijela Mješovite komisije učestvuju u radu Mješovite Komisije radi vršenja poslova, u skladu sa članom 19 Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve.

Imajući u vidu da je došlo do personalne promjene članova Komisije, stekli su se uslovi za izmjenu člana I Odluke o obrazovanju dijela Mješovite Komisije za sprovođenje Temelnog Ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve.

Tokom juna mjeseca 2023. godine završen je proces formiranja komisije po prvi put, a ista je sastavljena na paritetnoj osnovi.

U skladu sa Ugovorom Mješovita komisija ustanovljena je s ciljem da raspravlja o pitanjima od zajedničkog interesa koja proističu iz Ugovora, a koja zahtijevaju nova ili dodatna rješenja.

Rad Komisije

Prva sjednica Mješovite komisije za sprovođenje ovog Ugovora sastala se dva puta u 2023. godini.

Obostrano je ocijenjeno da je zasijedanje Mješovite komisije u novom sazivu od velikog značaja za dalje unaprijeđenje međusobnih odnosa, da će rad Mješovite komisije i implementacija Ugovora doprinijeti afirmaciji dobrih odnosa Crne Gore i Islamske zajednice u Crnoj Gori, te stvoriti bazu za dalje jačanje međuvjerskog dijaloga u našoj zemlji. Tokom razgovora, razmotrene su brojne teme u domenu implementacije Ugovora.

Na prvoj sjednici Mješovite komisije, koja je održana 05.07.2023. godine, članovi Mješovite komisije ispred Srpske Pravoslavne Crkve naveli su da su za njih prioriteta sljedeća pitanja i problemi: pitanje povraćaja imovine, obeštećenja i restitucije sa preporukom da se formira radna grupa za izmjenu Zakona o restituciji; organizovana “pastirska” briga u bolnicama, vojsci, policiji; rješavanje pitanja boravka sveštenika u Crnoj Gori sa kojim i dalje ima problema; problem sa PIO doprinosima za vjerske službenike; pitanje vjerske nastave u obrazovnim ustanovama; kao i druga imovinsko–pravna pitanja koja su otvorena između Crkve i države.

Članovi Mješovite komisije ispred SPC su obavjestili ostale članove Mješovite komisije da je Mitropolija započela izgradnju Pravoslavne gimnazije u Podgorici (Stari Aerodrom) i da će ista biti gotova za 12-18 mjeseci.

Takođe, isti su iznijeli pred Mješovitom komisijom i izazov i problem koji imaju sa predstavnicima nadležnih institucija u pogledu javnih okupljanja s obzirom na to da im policija svake godine ne dozvoljava službu u tom hramu na Ivanovim Koritima, iako je Srpska Pravoslavna Crkva vlasnik istoga.

U odnosu na navedeno, kopredsjednik komisije ispred Vlade Crne Gore je naglasio da policija postupa preventivno. Na upit da li ima slučajeva, da pravo korišćenja nije prešlo u pravo svojine koje se odnosi na pojedine vjerske objekte, članovi mješovite komisije ispred SPC su naveli da ima i dalje takvih slučajeva, da postoje problemi sa Upravom za nekretnine, konkretno da 20 ili 30 godina službenicima Uprave za nekretnine stranke nijesu jednake u postupku, te kada se u postupku pojavljuje država, oni su pristrasni i uvijek su na stranu države. Oni ne nastupaju sa pretpostavkom da su u tom postupku sve stranke jednake.

Nadalje, isti su naveli da je generalni problem državnih organa da u većini ne rješavaju stvari. Ne da ih rješavaju ovako ili onako, nego nikako, kao i da postupci u kojima je kao stranka SPC predugo traju, kojom prilikom je naveden spor sa Opštinom Cetinje oko Cetinjskog manastira.

Na drugoj sjednici Mješovite komisije, koja je održana 29.09.2023. godine, članovi Mješovite komisije ispred Srpske Pravoslavne Crkve naveli su da su za njih prioritetna sljedeća pitanja i problemi: zagarantovana prava pastirske službe, međutim dovodi se u pitanje kako se to sprovodi, jer je to po njihovom viđenju bukvalno mrtvo slovo na papiru, kojem takođe nedostaje podzakonski propis; obezbjeđenje bogoslužbenog prostora u institucijama zatvorenog tipa – UIKS, kako je blaženopočivši Mitropolit Amfilohije imao prepisku sa tadašnjom upravom ZIKS-a, i da je Mitropolija spremna da opremi takvu prostoriju, kao i da je nerealizacija ovih prava kršenje Ustava Crne Gore i zakona Crne Gore (smatraju da se ovo može riješiti podzakonskim propisima, i da „led“ treba probiti u vojsci i policiji); restitucija i Zakon o restituciji i obeštećenja, kao i vremenski okvir sprovođenja ovih postupaka koji predugo traju.

Na drugoj sjednici Mješovite komisije su usvojeni sljedeći zaključci: Mješovita komisija za sprovođenje Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve, predlaže stranama ugovornicama osnivanje jedne ili više radnih grupa sastavljenih od predstavnika Vlade Crne Gore i SPC, koje će u smislu člana 18 stav 3 ugovora raditi na pripremi predloga posebnih ugovora/sporazuma radi sprovođenja člana 17 ugovora, kojim se SPC jemči pravo na pastirsku brigu o pravoslavnim vjernicima u oružanim snagama i policijskim službama, kao i onima koji se nalaze u zatvorima, javnim zdravstvenim ustanovama, sirotištima i svim ustanovama za zdravstvenu i socijalnu zaštitu javnog i privatnog tipa; Mješovita komisija za sprovođenje Temelnog ugovora između Crne Gore i Srpske Pravoslavne Crkve predlaže da strane ugovornice, zajedno sa predstavnicima drugih vjerskih zajednica, osnuju radnu grupu, koja bi, u smislu člana 12 ugovora radila na pripremi predloga zakona koji će uređivati materiju restitucije vjerskim zajednicama; U cilju izrade što kvalitetnijeg zakonskog rješenja, Mješovita komisija predlaže organizovanje savjetovanja na međunarodnom nivou po pitanju razmjene iskustava u oblasti restitucije (povraćaja i obeštećenja) imovine vjerskim zajednicama.